

1968

NORBERT FREI: *"1968: Ungdomsrevolte og global protest"*, Ellekær 2008, 315 sider, 279 kr.

"1968" er blevet en populærkulturel industri. Især i Tyskland er udbuddet af bøger om emnet så omfattende, at "1968" har fået sin egen hylde hos boghandlerne. Norbert Freis' bidrag hertil er en sober og meget letlæselig gennemgang af begivenhederne omkring 1968 i Frankrig, USA, Tyskland, Japan, Italien, Holland, England, Tjekkoslaviet, Polen og DDR. Frei er en af Tysklands absolut førende historikere og kendt som forfatter til centrale værker om den nazistiske stat fra 1933-45 og omgangen med arven fra nazismen i Forbundsrepublikken i 1950'erne. Derfor havde denne anmelder også forventet en sammenhængende analyse af 1968 som historie og begreb, men på dette punkt skuffer bogen. Udover ansatser til analyse af "68" som begreb i det sidste kapitel er bogen bemærkelsesværdigt blottet for en sammenhængende analyse. Men fair nok. *1968: Ungdomsrevolte og global protest* er ikke grundforskning, men velskrevet historiefremstilling.

Med sikker hånd og med sans for dramaet og de gode historier guider Frei os i gennem 1968 rundt om i verden. Undervejs blotlægges den historiske baggrund, forskelle og ligheder i udviklingen mellem bevægelserne i Vesteuropa, USA og Japan og de Østeuropæiske lande med en klar hovedvægt på studenteroprøret i Vesttyskland. Frei fremhæver en række interessante, om end velkendte pointer. Hvor protestbevægelserne i Vesten i høj grad blev anført af studenterne og blev stærkt påvirket af Vietnam-krigen, udsprang oprøret i Tjekkiet og Polen, som udviklede sig til en anti-semitisk program, fra de kommunistiske partier. Ligeledes påpeger Frei en interessant lighed mellem studenterbevægelserne i de postfascistiske lande, Tyskland, Italien og Japan, som alle udviklede sig ekstremt voldeligt. Vi får desværre aldrig en forklaring på, hvorfor det tilsyneladende kun var i Vesttyskland, at studenteroprøret blev kædet sammen med et egentlig opgør med fortiden. Desuden fremhæver Frei de indbyggede paradokser, som prægede studenterbevægelserne og de øvrige protestbevægelser, som rummede både dyrkere af spontanitet og deres eget "selv" og hardcore politisk bevidste unge, der ønskede en revolution i samfundet før bevidstheden.

Bogens styrke er det globale og delvist komparative perspektiv, Frei anlægger på 1968. Frei viser, hvordan 1968 blev formet af og var indlejret i nationale kulturer. Derimod er han noget mindre konkret, når han skal forsøge at kortlægge, hvori de transnationale forbindelser mellem de forskellige '1968'er rundt om i verden bestod, samt hvordan og hvorfor 1968 blev et globalt fænomen. Udover den åbenlyse inspiration fra USA med hensyn til aktions- og protestformer og personlige forbindelser mellem studenterbevægelserne i USA, Tyskland og Frankrig, er han temmelig vag på dette helt centrale område. På samme måde har Frei ikke meget at byde på, når det gælder om at forklare, hvordan man kan begribe "68" som begreb og en global

erindringspolitisk kamplads i vores samtid. Det virker lidt letkøbt at konkludere, at det ikke kan lade sig gøre at begrebsliggøre "68", fordi det endnu ikke er blevet til historie.

Den danske oversættelse er forsynet med et ekstra kapitel om 1968 i Danmark forfattet af Steven L.B. Jensen og Thomas Ekman Jørgensen, som udgav *1968 og det der fulgte*, som undertegnede anmeldte i et tidligere nummer af Noter. Efterskriftet er en sand lille perle, der rummer det bedste forsøg på en syntese til forståelse af 1968 i en dansk kontekst, som denne anmelder til dato har læst og i sig selv grund alene til at købe bogen.

Morten Bendix Andersen

Artiklen er publiceret på www.arbejderen.dk d. 07-01-2009

Ungdomsoprøret var kulminationen

Året 1968 var ikke året ~~der ændrede alt~~, men et år hvorefter ~~alt~~ var forandret~~et~~. Det er Freis fortjeneste at man nu kort får trukket såvel fælles-træk som særtrækkene for 'Ungdomsoprøret' op

af Bjarne Nielsen

I anledningen af 40 året for ungdomsoprørsåret 1968, har boghandlernes diske flydt med litteratur om året. Noget bedre end andet. Noget mere seriøst end andet.

Den tyske historiker Norbert Frei's bog '1968 Ungdomsrevolte og global protest' hører absolut til de bedre, selv om den også har sine minusser. En af dens fortjenester er, at Norbert Frei er bevidst om, at det legendariske år både har en forhistorie og en betydning, der er større og mere radikal end så mange andre årstal, hvorfor det ikke kan forstås isoleret.

For Frei er året ikke året 'der ændrede alt', men kulminationen på en udvikling der tog sin begyndelse ti år tidligere.

Bogen starter med studenternes korte men intensive protester i Paris 1968, der var ved at vælte Den Femte Republik, hvis fagforeningerne og blandt andet kommunistpartiet ville have bidraget og minder ældre læsere om de fantastiske, men utopiske paroler 'Fantasien tager magten', 'Det er forbudt at forbyde' og 'Drømmen er virkelig'.

Det startede i USA

Efter dette lidt tynde kapitel, vender Frei stærkt tilbage med blikket mod den moderne kapitalismes hjerte USA, hvor det hele startede med borgerrettighedsbevægelsen og krav om fjernelse af skilte som 'We don't serve Mexicans, Niggers and Dogs' og den virkeliggjorte apartheidpolitik. Det førte til historiske øjeblikke som Luther Kings 'I have a dream' talen og 'Voting Rights Act', den mest omfattende borgerrettighedslov i USA's historie, der blev vedtaget i 1964 kort efter mordet på Kennedy.

Så kom studentoprøret, anført af børnene fra det knækkede kommunistparti, der ikke kunne klare McCarthys hekseprocesser og Krustjovs afstalinisering, akkurat som kommunistpartierne i Vesteuropa blev hårdt ramt af denne og Ungarnsopstanden. De ledte efter en vej, der pegede væk fra sovjetkommunismen og kapitalismen med dennes perverterede masseforbrug og fokuseren på materielle værdier. Det blev 'Det nye venstre', herhjemme Venstresocialisterne, med blomsterbørn, leninister, trotskister og så videre.

Disse begivenheder fik en hel generation til at synge med på 'We Shall Overcome' og den nye folkesanger Bob Dylans 'The Times They Are A-Changin'. I sporet på dette kom hippiekulturen med beatgrupper som Doors, Jefferson Air Plane, med flere. I hele denne periode eskalerede krigen i Vietnam og som produkt deraf en klar anti-imperialistisk Vietnambevægelse, der som herhjemme blev en politisk skole af de bedre for tusinder.

Arven fra det tredje rige

Frei er også stærk i sit kapitel om Tyskland.

Her er udgangspunktet ikke som i USA de sortes borgerrettighedsbevægelse, men arven fra det tredje rige - nazismen. En skrøbeligt og hastigt ekspanderende forbundsrepublik, hvor det at gamle

nazister fortsat fik lov at spille en rolle, betød at kampen for demokrati og mod resterne af fascismes borgerlighed, blev nogle af revoltens udgangspunkter, der som alle andre steder blev koblet sammen med Vietnam og den tredje verden (ikke tredje rige!). Oprørets kernetropper var her, de nye og voldsomt eksploderede antal studerende ved diverse læreanstalter.

Frei bruger ti glimrende sider på den japanske studenterbevægelse Zengakuren, som, i modsætning til mange andre studenterbevægelser, orienterede sig mod det japanske kommunistparti, JPK, som den amerikanske general MacArthur i 1945 havde lovliggjort. Dette særegne træk mener Frei var baseret på, at JPK før krigen havde kæmpet hårdt mod chauvinisme og imperialismen. Studenteroprøret i Japan startede således allerede kort efter krigen og havde afsæt i kampen mod den amerikansk-japanske sikkerhedsaftale der sikrede USA militære rettigheder og baser i Japan.

Et andet særtræk ved den japanske `ungdoms`-revolte var, at hvor hippiebevægelsen greb om sig og volden aftog i Vesteuropa, fik man ikke en hippiebevægelse i Japan men en ekstremt voldelig anti-amerikansk bevægelse.

Ligeså stærk Frei er i Tyskland, ligeså svag er han om Holland, der fik en anarkistisk baseret provobevægelse, der ikke var synderligt interesseret i for eksempel Vietnamkrigen.

Det særlige ved Italien

Et kapitel, som undertegnede syntes Frei burde have gjort mere ud af, er Italien, hvor der var en række særtræk, der betød `ungdomsoprøret` blev længere og voldsommere end de fleste andre steder.

Her lykkedes det at koble studenternes oprør sammen med en radikaliseret arbejderklasse. Et Syditalien, hvor det arbejdende folk ikke fik del i velstanden efter krigen, betød at tusinder drog mod nord og pludselig stod i opbrud med århundredgamle traditioner. Der opstod et nyt og socialkulturelt utilpasset industriproletariat, der blev tiltrukket og `bearbejdet` af de nye militante grupper, der ikke var låst af dogmer som det gamle PCI. Et militant udtryk for dette fremkom, da arbejderne på `Perelli` fabrikken, hvor arbejderne pryglede formænd, og skreg 'The Factory is our Vietnam'. Sekterisk men et stærkt udtryk for tidsånden!

Bogen har nogle svage kapitler, hvor Frei tydelig er på usikker grund, om bevægelser i Tjekkoslaviet og `Foråret i Prag`, Polen og DDR samt et tillæg om `1968 i Danmark` af L. B. Jensen og Thomas Ekman-Jørgensen, der er præget af mange postulater, som at ungdomsoprøret var studentikost, indadvendt og privilegeret. Et poppet afsnit, der burde være udeladt i den på mange måder gode bog.

Alt var forandret

Året 1968 var ikke året 'der ændrede alt', men et år hvorefter 'alt var forandret'. Det er Freis fortjeneste at man nu kort får trukket såvel fællestræk som særtrækkene for `Ungdomsoprøret` op, og fastslået, at det var mere end et ungdomsoprør.

En af bogens minusser er Freis påstande om enkeltpersoners rolle i diverse bevægelser, som for eksempel Cohn-Bendits i Frankrig og Rudi Dutschkes i Tyskland. Det er ligeledes træls med de mange notehenviisninger af benyttede citater til bøger, som enten ikke fås eller kendes herhjemme.

Trods emnet efterhånden kan virke noget fortærsket, bidrager Frei med nyt og fortjener læsning.

Norbert Frei: 1968 Ungdomsrevolte og global protest. 315 sider. 279 kr. Forlaget Ellekær.

Norbert Frei

Født 1955, professor for nyere og nyeste historie ved Friedrich Schiller Universität Jena og leder af 'Jena Center Geschichte des 20. Jahrhunderts'.

Denne artikel er udprintet fra www.arbejderen.dk d. 8-11-2009 kl. 12:23:17